

Лариса Смолінчук
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Чжан Сін
кандидат філософських наук,
Університет Хучжоу, КНР

СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

The concept of «innovative education environment» has been analyzed. Modern approaches to defining the structure and content of the innovative educational environment of high school have been considered. It is noted that the innovative educational environment of the university can function effectively on the basis of humanistic, strategic, system-structural, innovative, synergistic, competence-based and cultural approaches. Highlights the conditions and measures on formation and efficient operation of the university education environment.

Сучасний період розвитку України визначає необхідність значного підвищення якості підготовки фахівців. Основним завданням закладів вищої освіти стає підготовка конкурентоспроможних фахівців, що володіють навичками швидкої адаптації до умов безперервних змін, методами контролю, взаємозамінності, удосконалення організації праці, готових до виконання інноваційної діяльності в різних професійних галузях. Це вимагає пошуку нових шляхів вирішення ряду актуальних методологічних, дидактичних проблем, а також впровадження нових елементів у зміст, організацію і управління навчально-виховним процесом, створення освітнього середовища, яке б максимально сприяло формуванню загальнонаукових, професійних та інноваційних компетенцій майбутніх фахівців.

Інноваційні компетентності передбачають вироблення адекватного ставлення до нововведень, до ситуації невизначеності, умінь швидко реагувати за умов, що постійно змінюються та приймати рішення на випередження.

Інноваційна складова діяльності вищих закладів освіти визначається як ключова в Законі України «Про вищу освіту». На пріоритет формування інноваційного освітнього середовища у закладах освіти вказують й інші законодавчі та нормативні документи, а саме: Закони України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.02 № 40-IV), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.03 № 433-IV), «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 30.11.2012 № 1352), «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» та інші.

Переорієнтація системи вищої освіти на інноваційну діяльність стає найважливішим інструментом в забезпеченні конкурентоспроможності випускників на ринку праці та престижності освіти. Часто інвестиційна привабливість закладу освіти залежить саме від інноваційного характеру наукової, освітньої та практичної діяльності.

Створення інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти – це складна та багатогранна проблема. Її рішення потребує всебічного ресурсного, насамперед наукового, забезпечення.

Освітнє середовище – це сукупність організаційно-дидактичних умов і факторів, що встановлюються в педагогічному процесі, а також міжособистісних відносин, які впливають на формування особистості із заданими якостями.

Освітнє середовище закладу вищої освіти буде інноваційним, якщо в основу його побудови закладені сучасні, вироблені наукою та практикою, підходи (гуманістичний, культурологічний, синергетичний, компетентнісний ті ін.).

Інноваційне освітнє середовище закладу вищої освіти – це сукупність змісту, форм, методів та засобів навчання, заснованих на трансфері досягнень сучасної науки і техніки у навчальний процес та спрямованих на формування інноваційної особистості здобувача освіти, здатної приймати креативні рішення у професійній галузі.

Інноваційне освітнє середовище базується на:

- інноваційному змісті освіти, що знаходить своє відображення в авторських освітніх програмах та в індивідуальних освітніх траєкторіях здобувачів освіти;
- інноваційних технологіях освіти, заснованих на міждисциплінарному підході, інтерактивних методах навчання та тьюторстві;
- інноваційних методах виховання, що ґрунтуються на новітніх методах виховної роботи з молоддю;
- сучасних формах управління освітнім середовищем;
- безпечному освітньому середовищі закладу освіти, заснованому на безперервному моніторингу та регулюванні ризиків, що можуть впливати на якість освіти.

В інноваційному змісті освіти найважливішими є компоненти, що забезпечують формування:

- інтеграційних здібностей майбутнього фахівця, в яких професійна готовність підкріплюється вміння швидко реагувати на потреби суспільства;
- аналітичних здібностей, які передбачають критичне мислення, вміння визначати проблеми через моделювання, імітацію, оптимізацію;

- здібностей створення новацій, включаючи їх проектування і впровадження;
- здібностей контекстуального розуміння з урахуванням економічних, промислових і міжнародних умов, в яких здійснюється професійна діяльність;
- здібностей до самоосвіти, поповнення своїх знань впродовж усього професійного життя і адаптації до швидких змін.

Особлива увага в підготовці майбутнього фахівця приділяється освоєнню навичок поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Важливими є механізми інтеграції професійної освіти з фундаментальною наукою, в яких на перше місце поставлена наука, а підготовка студентів безпосередньо «занурена» у дослідження. В якості основних джерел генерування нового знання, формування ефективних механізмів його трансформації в зміст освіти виступає наука та високі технології. Фундаментальні та прикладні наукові проблеми стають основою для лабораторних практикумів, завдань на виконання курсових і дипломних проєктів, кваліфікаційних робіт.

Інноваційна діяльність у закладах вищої освіти представлена такими напрямками:

- діяльність спрямована на створення інновацій (фактор розвитку інноваційної діяльності) – виконання робіт, що безпосередньо стосуються процесу створення, освоєння і поширення інновацій (патенти, винаходи, інноваційні продукти та послуги);
- навчання інноваційній діяльності (фактор відтворення інноваційних кадрів) – впровадження інноваційних технологій;
- освітня інноваційна діяльність (фактор розвитку особистості, відкритої інноваціям, мотивованої на інноваційну діяльність в умовах змін) – створення інноваційних освітніх структур, стажування здобувачів вищої освіти, викладачів та ін.

Реалізація інноваційної діяльності за цими основними напрямками (в діяльності студентів, діяльності педагогів і організаційній діяльності) має стати визначальним моментом для підготовки сучасного фахівця, мотивованого на постійний саморозвиток, самовдосконалення, готового до інноваційної діяльності як у сфері виробництва, так і в життєдіяльності.

Отже, створення у закладі вищої освіти інноваційного освітнього середовища дозволить підготувати випускників, здатних до новаторства, які відповідатимуть викликам часу, будуть готові перетворювати навколишній світ і самих себе.

Освіта в такому освітньому середовищі, стає не просто особистісно-орієнтованою, спрямованою на особистість як об'єкт навчання і виховання, але виступає як особистісно-центрована. А це означає, що освітній процес і освітнє середовище підпорядковані та ініціюються здібностями, інтересами, потребами, намірами здобувача освіти, а також тією ідеєю (задумом), яку він формулює і прагне реалізувати засобами освіти.